

OKM 2016 FIT-jelentés

Útmutató

az Intézményi jelentés ábráinak
értelmezéséhez

Tartalomjegyzék

Általános tudnivalók	2
A jelentések felhasználása.....	3
Az Intézményi jelentés felépítése.....	6
Létszám adatok.....	6
A telephelyek kódtáblázata.....	6
Az intézmény létszámadatai	6
A korábbi mérésekben eredménnyel rendelkezőkre vonatkozó létszám adatok	9
A Tanulói háttérkérdőívre és a családháttér-indexre vonatkozó létszám adatok	9
Az intézmény eredménye a többi intézmény eredményéhez viszonyítva	10
1a Átlageredmények	10
1b A képességeloszlás néhány jellemzője	12
1c Képességeloszlás	13
Az intézmény telephelyeinek összehasonlítása	14
2a Átlageredmények telephelyenként.....	14
2b A képességeloszlás néhány jellemzője telephelyenként.....	14
2c A képességeloszlás telephelyenként	15
3a Átlageredmény a CSH-index tükrében telephelyenként.....	15
3b Átlageredmény a tanulók korábbi eredményének tükrében telephelyenként.....	15
Az Összefoglaló intézményi jelentés felépítése	16

Általános tudnivalók

Az évente megrendezett Országos kompetenciamérésben minden intézmény minden 6., 8. és 10. évfolyamos diákja részt vesz. Az ő eredményeik alapján készültek a Fenntartói, Intézményi és Telephelyi jelentések (röviden FIT-jelentések). Ennek az Útmutatónak a célja az Intézményi jelentés ábráinak bemutatása, a kompetenciamérésekkel kapcsolatos egyéb tudnivalókat, általános információkat a www.oktatas.hu honlap ismerteti.

A Fenntartói, Intézményi és Telephelyi jelentések közül a Telephelyi jelentés adja a legrészletesebb képet az eredményekről, hiszen a jelenlegi magyar iskolarendszerben az intézmények jelentős része több, gyakran különböző településen lévő és teljesen eltérő tanári karral dolgozó telephellyel¹ rendelkezik. Az eredmények értékelését így intézményenként gyakran nehezíti az, hogy az intézmény telephelyein eltérő körülmények között tanulnak a tanulók. Éppen ezért a jelentések közül a legfontosabb és legrészletesebb a Telephelyi jelentés, az Intézményi és Fenntartói jelentés ennél kevésbé részletes, összevont adatokat tartalmaz és nem minden olyan ábra és elemzés található meg benne, amely a Telephelyi jelentésben szerepel.

Azok a fenntartók, intézmények és telephelyek, amelyek esetében kevesebb, mint öt kitöltött tesztfüzet állt rendelkezésünkre, vagy amelyek esetében több mint a tanulók fele hiányzott, nem készült jelentés.

Az Országos kompetenciamérés a mérési évtől és az évfolyamtól független matematika és szövegértés skálán méri a tanulók képességeit, amelyek segítségével a három évfolyam tanulóinak eredménye összehasonlítható egymással, valamint a korábbi évek eredményeivel is. Az alkalmazott skála és a mérési azonosító 2008-as bevezetése lehetővé teszi, hogy a jelentések a tanulók fejlődéséről is képet adjanak.²

¹ *Iskolának* nevezzük azt az intézményt, amelynek van OM azonosítója, *telephelynek* azt az önálló címmel rendelkező telket, amelyen az adott intézmény épületei állnak. Ebben az értelemben az iskola székhelye is egy a telephelyek közül.

² A képességskálák tulajdonságairól bővebben az OKM 2016 Feladatok és jellemzőik kötetekben olvashatnak, amelyek elérhetők a www.oktatas.hu web-oldalon.

A jelentések felhasználása

A FIT-jelentések a központi elemzésbe bevont tanulók eredményeit mutatják be különböző ábrák és táblázatok segítségével. Az ábrákon és a táblázatokban az adott fenntartó, intézmény és telephely tanulóinak eredményei mellett olyan diákcsoportok eredményeit is feltüntettük, amelyekhez viszonyítva értelmezni lehet az eredményeket.

A jelentésekből a fenntartó, az intézmény vagy a telephely vezetése, tanárai, tanulói és a szülők objektív képet kaphatnak arról, hogy az adott iskola tanulói milyen eredményeket értek el szövegértésben és matematikában az országos eredményekhez és a különböző diákcsoportokhoz képest. Hol helyezkednek el a képességskálákon és a képességszinteken? Hogyan változott a telephelyek eredménye az előző kompetenciamérésben tapasztaltakhoz képest? Milyen eredményt ért el a telephely a tanulók családi háttéréhez viszonyítva? Milyen eredményt ért el a telephely a tanulók két évvel korábbi mérésben elért eredményéhez viszonyítva? Milyen eredmény-növekedést értek el az egyes osztályok tanulói, és hogyan viszonyul ez az országos fejlődéshez képest? Mekkora különbségek tapasztalhatók a fenntartó egyes intézményeinek/az intézmény egyes telephelyeinek/a telephely egyes osztályainak eredményei között? Milyen a telephely tanulóinak összetétele a többi telephelyhez viszonyítva? Különböznek-e a fenntartó telephelyei a tanulási nehézségekkel küzdő tanulók számában? Ilyen és ehhez hasonló kérdések megválaszolását teszik lehetővé a jelentések.

A kérdések és a rájuk adott válaszok értékes támpontot adhatnak a fenntartóknak, az iskoláknak és a telephelyeknek objektív önértékelésükben, noha természetesen az önértékelés folyamán számos egyéb tényezőt is figyelembe kell venniük, amelyek mérésére a kompetenciamérés nem alkalmas, vagy amelyek megragadására egyetlen központi mérés, objektív adatsor sem képes. Ugyanakkor az Országos kompetenciamérésben megragadható egy olyan fontos teljesítménymutató, amely az iskola egyik alapvető céljával, a tanulók mindennapi életben való boldogulásával függ össze, így hangsúlyos szerepe van az önértékelésben is. A modern, tudás alapú társadalomban ugyanis nagyon sebezhetővé válhat és a társadalomból könnyen kirekesztődhet az, aki nem képes az új ismeretek hatékony elsajátítására és a gyorsan változó világhoz való alkalmazkodásra. A jó szövegértési képesség és a matematikai eszköztudás a további tanulásnak, az új tudástartalmak megismerésének és elsajátításának elengedhetetlen feltétele.

A mérési eredmények megismerése segíthet a tanároknak a fejlesztési tervek összeállításában is, hiszen a feladatonkénti elemzések nemcsak azt mutatják meg, mely feladatok bizonyultak nehéznek, hanem azt is, mely feladatokban voltak gyengébbek az eredmények az országos eredményekhez vagy a településtípus/képzési forma eredményeihez viszonyítva. A feladatonkénti eredmények tanulmányozása megkönnyíti a fejlesztési irányvonalak kijelölését, segítségével árnyaltabb képet kaphatnak a pedagógusok a tanulócsoporthi hiányosságairól a szövegértés és a matematika területén. A fejlesztési feladatok megfogalmazása és megvalósítása azonban nem csupán a magyar- és a matematikatanárok feladata lehet, hiszen a szövegértési képesség és a matematikai eszköztudás minden tantárgyban fontos szerepet játszik, a tanulók e téren mutatkozó hiányosságai az egész tanári kar munkáját hátráltathatják.

Fontos megjegyezni, hogy a kompetenciamérések feladatai nem alkalmasak a kompetenciafejlesztésre, hiszen a mérési feladatok nem segítik a gondolatmenet megismerését, nem követik például a fejlesztéshez elengedhetetlen „egyszerűtől a bonyolultig” elvet. A feladatok célja ugyanis az, hogy a szövegértési képességről, a matematikai eszköztudásról minél rövidebb idő alatt minél pontosabb képet kapjunk. Ezért a feladatok megoldásához sokszor több művelet elvégzésére, bonyolultabb gondolatmenet követésére van szükség. E feladatok mechanikus gyakoroltatása nem segíti a tanulók képességeinek fejlődését, és pusztán a feladatok megoldásának megismerése nem eredményezi azt, hogy a feladat elvégzéséhez szükséges képességeket és készségeket új feladatok megoldásában hatékonyan alkalmazzák. Ezért a feladatok felhasználása csupán mérési céllal ajánlott a tanórákon. A kompetenciamérések feladatainak tanórai alkalmazása helyett azt javasoljuk, keressék meg azokat a fórumokat – ma Magyarországon több kutatócsoport is foglalkozik fejlesztő feladatok kidolgozásával –, amelyek segíthetnek fejlesztő feladatsorok összeállításában.

A tanulók osztályozására sem javasoljuk a feladatokat, hiszen azok a legtöbb diák számára újszerűek, sok esetben eltérnek attól, amit a tanórák során megszoktak, és nem csak az elsajátított ismereteket kérdezik vissza. A kompetenciamérések ráadásul olyan keresztkompetenciákat is mérnek, amelyek nem szoríthatók be egyetlen tantárgy keretei közé.

A tanárok értékelésében is fokozott óvatossággal használhatók a kompetenciamérés eredményei, hiszen a tanári munka kis szeletéről adnak képet, emellett – mint már említettük – a szövegértési és a matematikai képességek fejlesztése nem csak a magyar- és a matematikatanárok feladata.

Az Intézményi jelentés felépítése

Az Intézményi jelentés az intézmény helyzetének bemutatására, valamint az intézmény telephelyeinek összehasonlítására szolgál. Az intézmények egy-egy Intézményi jelentést kapnak a 6., a 8. és a 10. évfolyam esetében. Emellett készül egy Összefoglaló intézményi jelentés is, amely az évfolyamonkénti Intézményi és Telephelyi jelentések legfontosabb adatait összegzi.

Az évfolyamonkénti eredményeket bemutató Intézményi jelentések az adott évfolyamon tanulók jellemzőinek ismertetésével kezdődnek, majd az intézmény matematika és szövegértés eredményeit ábrák és táblázatok mutatják be.

Létszámadatok

A jelentés elején négy táblázat ismerteti az intézmény adott évfolyamán tanulók számát és jellemzőit.

A telephelyek kódtáblázata

Az *első táblázat* az intézmény mérésben részt vett telephelyeinek nevét és címét tartalmazza, és minden egyes telephelyhez rendel egy kódot, amellyel a jelentés további részében azonosíthatjuk a telephelyeket.

Az intézmény létszámadatai

A *második táblázat* tartalmazza a tanulók összlétszámát, valamint a sajátos nevelési igényű (a továbbiakban SNI), a felmérés megírása alól mentesült, a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézségekkel küzdő (a továbbiakban BTMN), a halmozottan hátrányos helyzetű (a továbbiakban HHH), a jelentésre jogosult és a jelentésben szereplő tanulók számát telephelyenként és összesítve. A táblázat alatt megjegyzésben szerepel, ha egy telephelyen volt HÍD II. programban részt vevő osztály. A táblázatban szereplő adatokat az intézmények adták meg a mérés előkészítése során.

Az SNI tanulók olyan tanulók, akik a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján testi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékosak, autisták, illetve a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének (organikus okra visszavezethető vagy vissza nem

vezethető) tartós és súlyos rendellenességével küzdenek. Ez utóbbi kategóriába tartoznak például a diszlexiás, diszgráfiás és diszkalkuliás tanulók.

Az SNI tanulók az Országos kompetenciamérésben sajátos nevelési igényük típusától függően különböző módon vettek részt. Az értelmi fogyatékos tanulók nem vettek részt a felmérésben. A testi, érzékszervi vagy beszéd fogyatékos tanulók és az autista tanulók abban az esetben mentesültek a teszt megírása alól, ha fogyatékoságuk megakadályozta őket a tesztek kitöltésében. Az akadályoztatás mértékének megállapítása az iskola feladata volt. Amennyiben az iskola úgy ítélte meg, hogy a tanulót testi, érzékszervi vagy beszéd fogyatékosága, vagy autizmusa nem akadályozza a teszt kitöltésében, eredménye megjelenik a FIT-jelentésekben is. Azok a tanulók, akik a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének tartós és súlyos rendellenességével küzdenek, részt vettek a felmérésben. Eredményeiket az intézmények a FIT elemző szoftverben elemezhetik, a mérési azonosító ismeretében a <https://www.kir.hu/okmfit/> honlapon Tanulói jelentés is készíthető számukra, de a FIT-jelentésekben nem szerepelnek.

A felmérés megírása alól különböző okokból mentesülhettek a tanulók. A sajátos nevelési igényű tanulók közül a fenti szabályok szerint mentesülők mellett mentesültek még azok a tanulók, akik valamilyen ideiglenes testi sérülés miatt nem tudtak részt venni a felmérésben, illetve azok a tanulók is, akik a felmérés megírásakor még kevesebb, mint egy éve részesültek magyar nyelvű oktatásban. A teszt megírása alól való mentesítés feltételei részletesen megtalálhatók az OKM 2016 – Útmutató a felmérésvezetők számára 6., 8. és 10. évfolyam című kiadványban, amely letölthető az Oktatási Hivatal honlapjáról (http://www.oktatas.hu/kozneveles/meresek/kompetenciameres/lebonyolitas/2016komp_evelek_utmutatok).

A *BTMN tanulók* oszlop ismerteti azoknak a tanulóknak a számát, akik a nevelési tanácsadók szakvéleménye alapján beilleszkedési, tanulási vagy magatartási nehézségekkel küzdenek. A BTMN tanulók részt vesznek a felmérésben és eredményeiket a FIT-jelentések tartalmazzák.

A *HHH tanulók* oszlop ismerteti a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók számát az intézmény által megadott adatok alapján. A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint

„(1) Hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll:

- a) a szülő vagy a családbafogadó gyám alacsony iskolai végzettsége, ha a gyermeket együtt nevelő mindkét szülőről, a gyermeket egyedül nevelő szülőről vagy a családbafogadó gyámról - önkéntes nyilatkozata alapján - megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor legfeljebb alacsony iskolai végzettséggel rendelkezik,
- b) a szülő vagy a családbafogadó gyám alacsony foglalkoztatottsága, ha a gyermeket nevelő szülők bármelyikéről vagy a családbafogadó gyámról megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor az Szt. 33. §-a szerinti aktív korúak ellátására jogosult vagy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy,
- c) a gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei, ha megállapítható, hogy a gyermek a településre vonatkozó integrált településfejlesztési stratégiában szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben vagy félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek.

(2) Halmozottan hátrányos helyzetű

- a) az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az (1) bekezdés a)-c) pontjaiban meghatározott körülmények közül legalább kettő fennáll,
- b) a nevelésbe vett gyermek,
- c) az utógondozói ellátásban részesülő és tanulói vagy hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt.”

A HHH tanulók részt vettek a felmérésben és eredményeiket a FIT-jelentések tartalmazzák.

A *Jelentésre jogosult tanulók* oszlop tartalmazza azoknak a tanulóknak a számát, akiknek, amennyiben nem hiányoztak, eredményei szerepelnek a jelentésben. Ezek azok a tanulók, akik nem mentesültek a felmérés megírása alól és nem küzdenek a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének tartós és súlyos rendellenességével.

A *jelentésben szereplők* oszlop tartalmazza a jelentésben ténylegesen szereplő tanulók számát. Az előző oszlopban szereplők közül ezek azok a tanulók, akik nem hiányoztak a felmérés napján és mind matematika, mind szövegértés pontszámmal rendelkeznek.

A korábbi mérésekben eredménnyel rendelkezőkre vonatkozó létszámadatok

A *harmadik táblázat* ismerteti azoknak a tanulóknak a számát, akiknek a 2016. évi eredménye mellett a két évvel és évfolyammal korábbi eredménye is ismert. Ezek azok a tanulók, akik megjelennek a jelentés azon ábráján, amely a két évvel korábbi átlageredményhez viszonyítja a 2016. évi eredményeket.

Az iskola telephelyeinek átlagos eredményét a korábbi eredmények átlagához hasonlító ábrán csak akkor jelenik meg az adott telephely, ha tanulóinak legalább a kétharmada és legalább 10 tanuló rendelkezik mindkét eredménnyel, és a korábbi eredménnyel rendelkező tanulók átlageredménye beleesik az összes tanuló átlageredményének konfidencia-intervallumába. A táblázat utolsó oszlopa ismerteti, hogy az intézmény mely telephelyeire számítható a várható átlageredmény a tanulók korábbi eredményének függvényében, és így mely telephelyek szerepelnek a 3b ábracsoporton.

A Tanulói háttérkérdőívre és a családháttér-indexre vonatkozó létszámadatok

A *negyedik táblázat* ismerteti azoknak a tanulóknak a számát, akik a Tanulói kérdőívet kitöltve küldték vissza, illetve akik rendelkeznek családháttér-indexszel (CSH-index). Kitöltöttnek tekintettük azokat a Tanulói kérdőíveket, amelyekben legalább öt kérdésre választ adtak a tanulók és szüleik.

A kérdőív néhány, a család szociális-kulturális helyzetére vonatkozó kérdésére adott válasza alapján számítottuk a tanulók jelentésben szereplő CSH-indexét. A CSH-index csak akkor számítható, ha a tanuló a megfelelő kérdésekre válaszolt, így a CSH-indexszel rendelkező tanulók száma legfeljebb annyi, mint a kérdőívet kitöltők száma, de kevesebb is lehet. A CSH-index és a teljesítmény kapcsolatára vonatkozó ábrán csak akkor jelenik meg egy-egy telephely, ha legalább a telephely tanulóinak kétharmada és legalább tíz tanuló rendelkezik családháttér-indexszel, valamint teljesül az is, hogy a CSH-indexszel rendelkező és az összes teszteredménnyel rendelkező tanuló átlageredménye nem tér el jelentősen. A táblázat utolsó oszlopa ismerteti, hogy az intézmény mely telephelyire számítható a várható átlageredmény a CSH-index függvényében, és így mely telephelyek szerepelnek a 3a ábracsoporton.

Az intézmény jelentésre jogosult tanulóinak előző év végi matematikajegye

Az *ötödik táblázat* az intézmény egyes telephelyein tanulók előző év végi matematikajegyét ismerteti. Minden telephelyhez két sor tartozik. Az első sorban jelennek meg az adott telephely azon tanulói, akik szerepelnek, a másodikban pedig azok, akik nem szerepelnek a jelentésben, de jelentésre jogosultak. A „Jelentésben nem szereplők” sorokban elsősorban azok a tanulók szerepelnek, akik hiányoztak a mérés napján, ezért nem írták meg a tesztet, illetve azok a tanulók, akik valamilyen ok miatt a felmérés jelentős részét nem tudták megírni, későn kezdték vagy félbehagyták a tesztek megírását. Mind az öt érdemjegyhez egy-egy létszámadat tartozik, illetve egy külön oszlopban szerepel a matematikából felmentett tanulók (-) száma. A telephelyek összlétszámain kívül az érdemjegyekre vonatkozó adatokat az intézmény szintjén is összesítettük.

Az intézmény eredménye a többi intézmény eredményéhez viszonyítva

Három ábracsoport mutatja be az intézmény eredményét a többi intézmény eredményéhez viszonyítva: a jelentés ismerteti az intézmény tanulóinak átlageredményét, eloszlásjellemezőit a képességskálán, valamint elhelyezkedését a képességskálán és a képességszinteken. A következőkben részletesen ismertetjük az egyes ábracsoportokat.

1a Átlageredmények

Az *1a ábracsoport* az intézmény átlageredményét mutatja be, több szempontból vizsgálva azt. Az oldal *felső harmadában* látható ábrán tanulók átlageredménye³ szerint állítottuk sorrendbe az intézményeket, a függőleges skáláról leolvasható az intézmény átlaga. Az ábrán minden egyes pont egy intézményt jelöl. A pontokat úgy helyeztük el, hogy minden pont az alatta lévőhöz képest kissé jobbra található. Ily módon a képességskála azon részén, ahol az intézmények átlageredményei viszonylag közel vannak egymáshoz, az intézményeket jelző pontokból összefüggő görbe alakul ki. Minél sűrűbben helyezkednek el az intézmények pontjai, annál laposabb az így kialakuló görbe. Az intézmény megismerheti elhelyezkedését az ország összes intézményéhez viszonyítva, valamint a saját képzési típusának, illetve

³ A jelentésekben minden esetben a súlyozott átlagokat tüntettük fel. A súlyozás a hiányzások korrigálása miatt szükséges.

általános iskolák esetében a saját településtípusának megfelelő intézmények eredményeihez viszonyítva.

Az összes intézményt tartalmazó ábrarészen az összes diák átlaga alapján rendeztük sorba az intézményeket, az egyes képzési formákat/településtípusokat tartalmazó ábrarészekben pedig az adott képzési formába/településtípusba tartozó diákok átlaga alapján. Ha például egy intézményben a 10. évfolyamon 4 és 8 évfolyamos gimnáziumi osztályok is vannak, akkor az összes intézmény ábrarészén, a 4 évfolyamos gimnáziumok ábrarészén és a 8 évfolyamos gimnáziumok ábrarészén is található egy-egy kiemelt pont, amely rendre az intézmény összes diákjának, 4 és 8 évfolyamos gimnáziumi tanulóinak átlagát mutatja.

Az ábra alatti *oszlopdiaagram* azt mutatja, hogy az adott intézménnyel azonos csoportba tartozó intézményekhez viszonyítva hány szignifikánsan rosszabb, jobb, illetve hasonló eredményt elért intézmény szerepelt a mérésben.

Az oldal *alsó harmadában* egy táblázat található, amely az intézmény összesített és képzési formák szerinti, illetve általános iskolák esetén településtípusonkénti átlageredménye és a referenciacsoportok átlageredménye mellett tartalmazza az átlagok megbízhatósági tartományait is.⁴ Ennek segítségével számszerűen is összevethető az adott intézmény eredménye a különböző diákcsoportok eredményeivel.

Ha a megbízhatósági tartományok egyáltalán nem fednek át egymással, a két átlageredmény közötti eltérés szignifikáns, azaz az összehasonlított két csoport között tényleges különbség van a felmért kompetenciaterületen. Ekkor nagyon kicsi az esélye annak, hogy a két átlageredmény közötti különbség pusztán a mérési hibából ered, és a két csoport valójában hasonló tudással rendelkezik. Ennek az ellentéte nem feltétlenül igaz, a két intervallum átfedése nem jelenti automatikusan azt, hogy az eltérés nem szignifikáns. Ha azonban az egyik megbízhatósági tartomány tartalmazza a másik átlagot, a különbség biztosan nem szignifikáns, azaz a felmérés nem állapított meg statisztikailag megbízható különbséget a két csoport tudása között, vagyis nem mondható az, hogy az egyik csoport nagy valószínűséggel nagyobb tudással bír, mint a másik.

⁴ Az OKM 2016 FIT-jelentésben minden esetben 95%-os megbízhatósági tartományt (konfidencia-intervallumot) tüntettünk fel, a konfidencia-intervallumokat a kis esetszám és az osztályokon belüli összefüggés miatt bootstrap algoritmussal számítottuk.

1b A képességeloszlás néhány jellemzője

Az 1b ábracsoport az intézményben tanuló diákok képességeloszlásának főbb jellemzőit mutatja be, más diákcsoporthoz eloszlásjellemzőihez viszonyítva. Az intézmény esetében a képességpontok minimuma, a 25-ös percentilis⁵, az átlag konfidencia-intervalluma, a 75-ös percentilis, valamint a maximum olvasható le, a bővebb részpopulációk esetében a minimum és maximum helyett a szélsőséges értékek kiszűrése érdekében az 5-ös és 95-ös percentilis, szerepel. Az ábrán az egyes diákcsoporthoz reprezentáló oszlopokat felosztó vízszintes vonalak az ábramagyarázatban megnevezett jellemzők elhelyezkedését mutatják képességskálán.

A következők szerepelnek az ábracsoporton:

- az intézmény összes tanulójának eloszlásjellemzői;
- az intézmény különböző képzési formában, illetve általános iskolák esetében ezen belül a különböző településtípuson tanuló diákjainak eloszlásjellemzői;
- országos eloszlásjellemzők;
- a megfelelő képzési formák, illetve általános iskolák esetében ezen belül a megfelelő településtípusok eloszlásjellemzői;
- a megfelelő régió eloszlásjellemzői (a Budapesti intézmények esetében nem szerepel);
- a megfelelő járás eloszlásjellemzői.

Az ábracsoport segítségével az adott intézmény saját percentiliseinek és átlagának értékét viszonyíthatja az egyes csoportok hasonló értékeihez. Például az alábbiakhoz hasonló következtetéseket vonhatnak le az intézmények: „iskolánk tanulóinak 75%-a régiónk átlaga felett teljesített”, „legrosszabb képességű gimnazista tanulóink is jobban szerepelt a gimnazisták alsó 25%-ánál”, „szakiskolás tanulóink háromnegyede nem érte el a gimnazista tanulóink által nyújtott minimumot sem”. Érdekes az intézményt jelző oszlop magasságát is megvizsgálni: ha az oszlop rövidebb és a skálának csak kis részét fedi le, az azt jelenti, hogy a tanulók tudása egységes, nincsenek szélsőségesen gyenge, illetve kimagaslóan jó eredmények, ezzel szemben a magas oszlop az intézmény tanulóinak tudásában mutatkozó

⁵ A percentilisek a változó eloszlásának jellemzésére szolgáló mutatók. A k. percentilis az az érték, amelynél a változó által felvett értékek k%-a kisebb, (100-k)%-a pedig nagyobb; k 0 és 100 közötti egész szám. Például az 5-ös percentiliséknél az értékek 5%-a kisebb, 95%-a pedig nagyobb. A 0-s percentilis a minimum, a 100-s percentilis a maximum, az 50-es percentilis pedig a medián.

nagy különbségekre utal. Ha az oszlop alsó része magas, azaz a legrosszabb tanuló eredménye és a 25-ös percentilis között nagy a távolság, az néhány „leszakadó”, a többi diáknál sokkal gyengébben teljesítő tanulók jelenlétére utal.

Az ábra alatti *táblázatban* az ábrákon megjelenített értékek számszerűen is megtalálhatóak.

1c Képességeloszlás

Az *1c ábracsoport* a tanulók eloszlását mutatja a képességskálán és az egyes képességszinteken.

Az ábracsoport *felső harmadában* az országos eloszlást ábrázoló vonaldiagram, valamint a megfelelő képzési forma, illetve általános iskolák esetén ezen belül a megfelelő településtípus tanulóinak hisztogramja, *alatta* pedig az adott intézmény diákjainak képességeloszlása látható ugyanezen a skálán (minden egyes kör egy diákot jelöl; a fekete és fehér szín a számlálást segíti, jelentést nem hordoz). Ha az intézmény több képzési formában, illetve általános iskolák esetén több településtípuson is folytat képzést, külön ábracsoport jelenik meg minden képzési formára/településtípusra vonatkozóan, a megfelelő diákok eredményeinek szerepeltetésével. Az ábrán eltérő színekkel jelöltük az egyes képességszinteket, a mérés évétől és az évfolyamtól független matematika és szövegértés skálán egyaránt hét-hét képességszintet határoztunk meg. A képességszintek képzési szabályai, az egyes képességszintek követelményei, az elérésükhöz szükséges szövegértési és matematikai képességek leírása az *OKM 2016 – Feladatok és jellemzőik* kötetekben található.

Az ábracsoport *alsó harmadában* található sávdigramról az egyes szinteken lévő tanulók pontos százalékos aránya is leolvasható a fent bemutatott diákcsoporthoz. A sávdigramok elhelyezésekor – a jobb áttekinthetőség kedvéért – az adott évfolyamon alapszintként definiált képességszint alsó határához igazítottuk a sávokat. Ez a képességszint a 6. évfolyamon a 3. képességszint, a 8. és a 10. évfolyamon pedig a 4. képességszint mindkét mérési területen. Ez az a minimális szint, amelyet szükségesnek tekintünk a további ismeretek szerzéséhez és a mindennapi életben való boldoguláshoz az adott korosztály sajátosságait is figyelembe véve.

Erről az ábracsoportról tehát leolvasható, hol találhatók a tanulók a képességskálán, milyen helyet foglalnak el a hasonló képzési formában/településtípuson tanuló diákokhoz képest, vannak-e leszakadók, illetve mekkora a tanulók aránya az egyes képességszinteken.

Az intézmény telephelyeinek összehasonlítása

Az intézmény telephelyeinek összehasonlítását öt ábracsoport segíti. Ezek az ábracsoportok az intézmény telephelyeire vonatkozó Telephelyi jelentések első öt ábracsoportjának összesítései. Az ábrákon az intézmény minden telephelye kiemelten szerepel. Mivel az egy telephelyen található eltérő képzési formák külön Telephelyi jelentést kaptak, ezek külön telephelyként szerepelnek az ábrákon.

Ha az intézmény egyetlen telephellyel (és ezen belül egyetlen képzési formába tartozó osztályokkal) rendelkezik, az Intézményi jelentés csak az intézmény helyzetének bemutatására korlátozódik, a telephelyek összehasonlítása rész nem szerepel a jelentésben.

2a Átlageredmények telephelyenként

A *2a ábracsoportban* a Telephelyi jelentés 1a ábracsoportjának felső ábrája szerepel. Az ábrán tanulói átlagos képessége szerinti sorrendben tüntettük fel a telephelyeket, a függőleges skáláról leolvasható a telephelyek átlaga. Az intézmény összes telephelyét kóddal ellátott megkülönböztető pont jelöli.

Az ábra alatt egy táblázat ismerteti a telephelyek átlagát és az átlag konfidencia-intervallumát. Az ábra és a táblázat segíti az intézményt telephelyei átlagos eredményeinek összehasonlításában. A telephelyeket a jelentés első oldalán, a Létszámadatok részben megadott kódokkal jelöltük.

2b A képességeloszlás néhány jellemzője telephelyenként

A képességeloszlás telephelyekre vonatkozó jellemzőit bemutató és összehasonlító *2b ábracsoport* szerkezetében a Telephelyi jelentés 1b ábracsoportjához hasonló. Az ábrán a diákok által elért képességpontok minimuma, 25-ös percentilise, az átlag konfidencia-intervalluma, 75-ös percentilise és maximuma szerepel az egyes telephelyekre vonatkozóan. A táblázatban számszerűen is feltüntettük ezeket az értékeket. A telephelyeket itt is a Létszámadatok részben megadott kódokkal jelöltük.

Az ábracsoport segítségével az intézmények összehasonlíthatják az egyes telephelyek eredményeit, megvizsgálhatják, mekkora különbség van az egyes diákcsoportok szövegértési képességében és matematikai eszköztudásában.

2c A képességeloszlás telephelyenként

A *2c ábracsoportban* az intézmény tanulóinak képességpontjait jelenítettük meg telephelyenként, feltüntetve a szinthatárokat is.

3a Átlageredmény a CSH-index tükrében telephelyenként

A *3a ábracsoport* a Telephelyi jelentés 2a ábracsoportjának felső ábrája alapján a családháttér-index (CSH-index) és a teljesítmény kapcsolatát mutatja be az adott intézmény telephelyeire vonatkozóan. Az ábrán minden egyes pont egy telephelynek felel meg, melynek x koordinátája a tanulók átlagos CSH-indexét, y koordinátája az átlageredményét mutatja. Az ábrákon szerepelnek még a lineáris regresszióval illesztett egyenesek. Az intézményhez tartozó telephelyek pontjai kiemelve szerepelnek az ábrán.

Az ábra alatti *táblázatból* az átlagteljesítmény és konfidencia-intervalluma, valamint a CSH-index átlaga alapján várt képesség pontos értéke is leolvasható. Azt is jelöltük, hogy a CSH-index alapján várt és a tényleges átlageredmény közötti eltérés szignifikáns-e az intézmény egyes telephelyein.

3b Átlageredmény a tanulók korábbi eredményének tükrében telephelyenként

A *3b ábracsoport* a Telephelyi jelentés 2b ábracsoportjának felső ábrája alapján a tanulók 2014-es két évfolyammal korábbi átlageredményének és a 2016. évi átlageredménynek a kapcsolatát mutatja be az adott intézmény telephelyeire vonatkozóan. Az ábrán minden egyes pont egy telephelynek felel meg, melynek x koordinátája a tanulók 2014-es átlageredményét, y koordinátája a 2016. évi átlageredményét mutatja. Az ábrákon szerepelnek még a lineáris regresszióval illesztett egyenesek. Az intézményhez tartozó telephelyek pontjai kiemelve szerepelnek az ábrán.

Az ábra alatti *táblázatból* az átlageredmények és konfidencia-intervallumaik is leolvashatók. Azt is jelöltük, hogy a 2014-es eredmény alapján várt és a tényleges átlageredmény közötti eltérés szignifikáns-e az intézmény egyes telephelyein.

Az Összefoglaló intézményi jelentés felépítése

Az Intézményi és Telephelyi jelentések legfontosabb adatait ismertető Összefoglaló intézményi jelentés táblázatokban mutatja be az intézmény összes évfolyamának matematika és szövegértés eredményeit.

Az Összefoglaló intézményi jelentés ismerteti az intézmény létszámadatait és átlageredményeit, valamint tartalmazza a telephelyenkénti összefoglalásokat is, amelyek minden telephely esetében hét táblázatban összegzik a legfontosabb létszámadatokat és eredményeket.

Amennyiben az Útmutató alapos áttanulmányozása mellett maradnak megválaszolatlan kérdései a jelentés értelmezésével kapcsolatban, kérjük, írjon a következő e-mail címre:

kmeo.okm@oh.gov.hu.